एतदेवसदृष्टांतंविवृणोति नावीति यथाऽरित्रकर्णधारादिमत्यांमहानाविसंबद्धाक्षुद्रानौःपारंप्राप्नोति यथावांऽधंशरीरं जडत्वात् अंधःअन्नं भिःसाक्षीभक्तमंधोन्नमित्यमरः अन्वियात्अनुलक्षीकृत्य चलेत् अन्नंहप्राणइतिश्रुतेरनुभवाच्च तथाभूताःत्वदधीनगतयस्त्वदधीनजीवनाश्चकौरव्याः येषांचास्मदादीनांत्वंअग्रणीःपुरोभूत्वापुरुषार्थप्रापकस्तेपितथाभूताएवेत्यर्थः तस्मादनन्यगतिकानामस्माकंअवश्यं त्वयाउपदेशःकर्त्तव्यइतिभावः ॥३॥ पूतनेति अस्यसगुणब्रह्मणः प्रव्यथितंनिर्गुणेपिगुणारोपेणवस्तुतत्त्वगोपनाद्दुःखितमित्यर्थः ॥४॥ अवेति लिप्तस्यमूर्खस्यइच्छतइतिकर्मणिषष्ठ्यः लिप्तंविषयसंगिनंमूर्खं मूढंमांकेशवंस्तोतुमिच्छंतंअवतुच्छमपिभगवद्भक्तंमांपालय हितोपदेशेनेतिभावः अत्याश्चर्यमेतदित्याह कथमिति हेभीष्महेवितृहेविद्वन्नतेनभेमादृशेपिउपनतेशिष्येइयंजिह्वात्वदीयात्वयाशतधाकथंनईर्यते प्रेर्यतेअनेकैःप्रकारैस्तत्त्वंप्रतिपादयितुमितिशेषः ॥५॥ यत्रेति यत्रसगुणेकुत्सानिंदा बालतरैःआपाततउपनिषन्मात्राध्येतृभिर्बटुभिः बालेतरैरितिपाठेवृद्धैरपि यन्मनसानमनुतेयेनाहुर्मनोमतंतदेवब्रह्मत्वंविद्धि

नाविनौरिवसंबद्धायथांऽधोऽवांधमन्वियात् ॥ तथाभूताहिकौरव्यायेषांभीष्मत्वमग्रणीः ॥ ३॥ पूतनाघातपूर्वाणिकर्माण्यस्यविशेषतः ॥ त्वयाकीर्त्तयतास्माकंभूयःप्रव्यथितंमनः ॥४॥ अवलिप्तस्यमूर्खस्यकेशवंस्तोतुमिच्छतः ॥ कथंभीष्मनतेजिह्वाशतधेयंविदीर्यते ॥ ५॥ यत्रकुत्साप्रयोक्तव्याभीष्मबालतरैर्नरैः॥ तमिमंज्ञानवृद्धःसन्गोपंसंस्तोतुमिच्छसि ॥ ६॥ यद्यनेनहताबाल्येशकुनिश्चित्रमत्रकिं ॥ तौवाऽश्ववृषभौभीष्मयौनयुद्धविशारदौ ॥७॥ चेतनारहितंकाष्ठंयद्यनेननिपातितं ॥ पादेनशकटंभीष्मतत्रकिंकृतमद्भुतं ॥ ८॥ वल्मीकमात्रःसप्ताहंयद्यनेनधृतोऽचलः ॥ तदागोवर्धनोभीष्मनतच्चित्रंमतंमम ॥ ९॥ भुक्तमेतेनबद्धन्नंक्रीडतानगमूर्धनि ॥ इतितेभीष्मशृण्वानाःपरेविस्मयमागताः ॥ १०॥ यस्यचानेनधर्मज्ञभुक्तमन्नंबलीयसः ॥ सचानेनहतःकंसइत्येतन्नमहाद्भुतं ॥ ११॥ नतेश्रुतमिदंभीष्मनूनंकथयतांसतां ॥ यद्वक्ष्येत्वामधर्मज्ञंवाक्यंकुरुकुलाधम ॥ १२॥

नेदंयदिदमुपासतइत्यब्रह्मत्वेकुत्साप्रयोक्तव्या तमिमंगोपयतीतिगोपःतंगोपं व्यधिकरणेद्वितीये तस्यसबलस्यगूहनकर्त्तारंशुद्धंसंस्तोतुंसम्यक्प्रस्तोतुमिच्छसि प्रार्थनायांपंचमोलकारः स्तोतुंइच्छांकुर्वित्यर्थः ६॥ अनंतब्रह्मांडाधिपेमायाविन्यपिपूतनाघातादिकमत्यंतंतुच्छमित्याह यद्यनेनेत्यादिना शकुनिःपूतना पाठांतरेशकुनिवत्खेचरस्तृणावर्त्तः ॥७॥८॥९॥ इतितेवक्तःशृण्वानाःविस्मयमागताःनाहमित्यर्थः १०॥ यस्यचेति यस्यद्रौपद्यादेःअन्नंअदनीयंशाकलेशादिभुक्तंसच कंसःकामयमानःदुर्वाससःतृप्त्यादिकंइछन्अनेनकृष्णेनहतःगतःअनुस्तृतः हंतेर्गत्यर्थत्वात् तदिष्टंसंपादितमित्यर्थः सर्वात्मनिकृष्णेशाकलेशेनतृप्ते विश्वतृप्तिर्जातेत्यपिनाद्भुतमित्यर्थः ॥११॥ नतेनभेशिष्यसमीपेकथयतांसतांमुखात्इदंत्वदुक्तंपूतनावधादिमयाश्रुतं किंज्ञातस्यार्थस्यनिरूपणेनेतिभावः हेकुलाधमकुलंगृहंअधमंयस्यगृहातीतसंन्यासधर्मरत यत्तुवाक्येअहंवक्ष्येवोढुंशक्ष्येतत्कुरु आमधर्मज्ञंअपक्वधर्मःक्षयिष्णुफलत्वात्कर्मोपास्ती तदभिज्ञंमांप्रतितदेववाक्यंअपूर्वार्थप्रतिपादकंवचःनिर्गुणब्रह्मविषयंकुरु तच्चाहंज्ञातुंशक्ष्येइत्यर्थः ॥ १२ ॥

Digitized by Google